

ŠIEMETINĖ JONO BASANAVIČIAUS PREMIJOS LAUREATĖ

Jono Basanavičiaus premijos laureatę Danutę Krištopaitę sveikina kultūros ministras Jonas Jučas. *Mindaugo Krištopo nuotrauka*

Šių metų Jono Basanavičiaus vardo premija už etninės kultūros puoselėjimą įteikta filologijos mokslų daktarei, lituanistei Danutei Krištopaitei. Pristatant laureatės pagrindinę kūrybos veiklą buvo pabrėžta, jog įgytas humanitarinis lituanistės išsilavinimas ir visa šios srities patirtis nuo jaunystės dienų padėjo šiai filologei profesionaliai dirbti žodinio lietuvių paveldo srityje. Tarp kitų žinomų folkloro puoselėtojų ir entuziastų, gerai suvokiančių lietuvių tautosakos reikšmę ir svarbą mūsų vis labiau šiandien aktualėjančiose istorinės tapatybės paieškose, D. Krištopaitė pirmiausia išsiskiria ne tiek kitus lenkiančiu darbų gausumu ar intensyvia jų sklaida, kiek juose išryškėjusiu

profesionalių mokslinių požiūriu, aiškiais kriterijais grįsta mokslinė metodologija. Gilinantis į jos iki šiol nueitą kūrybinį kelią, susidaro įspūdis, jog jai, net savo kasdienybėje visa galva pasinėjusiai į tautosakinę veiklą, tarsi būtų pavykę išvengti vien apibendrinto, kaip nors dirbtinai pakylėto ir dažnai dėl to paviršutiniško lietuvių tautosakos vertinimo. Jos darbai rodo – visomis išgalėmis siekta žodinę kūrybą, ypač jos seniausią sluoksnį, giliau pažinti, atskleisti ir pagrįsti jos savytumą. Tokiais atvejais neužtenka vien gero studijuojamos srities išmanymo, reikia ir tam tikrų individualių savybių – didelio pasiryžimo, valios pastangų ir pasiaukojamo darbštumo ir atsakomybės jausmo. Humani-

tarinė bendruomenė šiandien ir pažįsta tokią Danutę Krištopaitę – profesionalią ir be galo darbščią filologę, reiklią redaktore, lietuvių tautosakos žinovę, tyliai ir kantriai iki šiol tebesidarbuojančią etninės kultūros baruose. Nors jos mokslinių interesų ratas niekada nesiribojo vien tautosaka (antai jai visą laiką rūpėjo ir literatūra, konkrečios istorinės asmenybės ir jų darbai, plg. neatsitiktinai šios autorės parengtą V. Mykolaičio-Putino raštų 7-ąjį tomą), tačiau vis tiek pagrindiniai visos veiklos prioritetai visada buvo kryptingai ir sąmoningai orientuoti į tradicinės kultūros tyrimų sritį. O dirbta buvo kaip reta sąžiningai ir rūpestingai, kartais tiesiog pasiaukojamai, dažnai visai negalvojant apie atlygį už darbą.

Iš karto po lituanistinių studijų jauna filologė susidomi ir studijuoja dainuojamąją lietuvių tautosaką ir greitai parašo vienintelę Lietuvoje iki šiol mokslinę monografiją iš karinių-istorinių dainų, kurioje pateiktais teoriniais apibendrinimais ir pagrįstomis išvalgomis grindžiami ir dabartiniai šių dainų tyrinėjimai (*Lietuvių liaudies karinės-istorinės dainos*, V., 1965; už šį darbą D. Krištopaitė suteikiamas daktaro laipsnis). Autorės profesionalią brandą rodo ir anuo metu jai patikėti rengti tikrai rimto filologinio išprusimo reikalaujantys J. Basanavičiaus raštai (žr. Jonas Basanavičius. *Rinktiniai raštai*, paruošė D. Krištopaitė, V., 1970). Sukaupia teorinę patirtis ne tik perkeliama į mokslines publikacijas, bet ir panaudojama praktiškai, ją perteikiant jaunajai kartai: jauna daktarė aktyviai dalyvauja kartu su studentais tautosakos rinkimo ekspedicijose, jiems vadovauja, o vėliau individualiai vyksta į tokias ekspedicijas, ieško ir randa vis naujų liaudies talentų įvairiuose Lietuvos kampeliuose (jos surinkta per 10 tūkstančių tautosakos kūrinių), apie daugelį iš jų yra rašiusi kultūrinėje spaudoje.

Be paminėtos ir nepaminėtos aktyvios mokslinės veiklos, D. Krištopaitės dėmesio centre visada buvo svarbiausia tradicinės kultūros grandis – žmogus, ypač dainuo-

jančio žmogaus talentinga meninė individualybė, jos ištakos ir kūrybinius polinkius brandinusi aplinka, leidusi vienam žmogui aprėpti iš kartos į kartą perduodamą kuriai nors mūsų krašto vietovei būdingą didžiulį folkloro repertuarą. Tai daugiaspekčiai, sudėtingos sanklodos pačios tautosakos ir ją brandinančių, kuriančių žmonių santykiai, susiję visų pirma tiek su jų meniniais gebėjimais, tiek su atskiro individo pasaulėvaizdžiu bei su konkrečios bendruomenės šimtmečiais tarpusia daugialype ideologija. Turima galvoje D. Krištopaitės straipsniai, paskelbti jos parengtose žymių tautosakos pateikėjų antologijose ir kituose mokslo leidiniuose. Kaip tik šios lietuvių folkloro žinovės rūpesčiu buvo suburtas autorių kolektyvas ir parengta apie daugelio garsiausių liaudies dainininkų bei muzikantų gyvenimą parašytų apybraižų trilogija (*Aš išdainavau visas daineles: Pasakojimai apie liaudies talentus – dainininkus ir muzikantus*, sudarė ir parengė Danutė Krištopaitė, kn. 1–3, V., 1985, 1988, 1997). Trilogiją galima laikyti pirmąja kregžde gyvenimo istorijų tyrimų lauke, kurio platūs horizontai vis dar dirvonuoja (iki tol turėjome tik pavienius, įvairiuose leidiniuose išbarstytus talentingų tautosakos atlikėjų ir folkloro reikšmės jų gyvenime aprašus). Iš tų pačių paskatų ir gerai išmanydama regioninę lietuvių folkloro sanklodą, ji viena ir kartu su kitais rengė individualias ir platesnes, konkrečiai vietovei priklausančio tautosakos repertuaro rinktines (plg. *Čiulba ulba sakalas: Petro Zalansko tautosakos ir atsiminimų rinktinė*, sudarė ir parengė Danutė Krištopaitė, Norbertas Vėlius, V., 1983; *Aukštaičių melodijos*, parengė Laima Burksaitienė, Danutė Krištopaitė, V., 1990; *Nuo Punksko iki Seinų*, sudarė ir parengė Danutė Krištopaitė, melodijas parengė Danutė Kuzinienė, kn. 1–2, Punkskas, 1997, 1998 ir kt.). Lygia greta tyrinėtoja domisi ir įvairiais kitų tautų tradicinės kultūros aspektais: verčia osetinų, moldavų, indų pasakas, viena ir kartu su kitais pristato lietuvių skaitytojui

norvegų, danų, rusų, lenkų autorių kultūros studijas bei kitokius veikalus. Nepaisydama silpnos sveikatos, D. Krištopaitė iki šiol nepailsdama triūsia lietuvių tradicinės kultūros puoselėjimo baruose.

Sveikindami šių metų J. Basanavičiaus premijos laureatę linkime jai sveikatos ir gražių ateities darbų mūsų kultūros labui.

Bronė Stundžienė

KONFERENCIJA ZENONUI SLAVIŪNUI ATMINTI

2007 m. balandžio 19 d. Vilniaus pedagoginiame universitete įvyko Nacionalinė konferencija „Liaudiškoji polifonija Baltijos šalių dainose (Zenono Slaviūno 100-osioms gimimo metinėms)“, kurią surengė Vilniaus pedagoginio universiteto Lituanistikos fakultetas ir Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas. Ją pradėjęs VPU Literatūros katedros vedėjas doc. dr. Vytautas Martinkus pasidžiaugė abiem mokslo institucijomis, kurių žmogus buvo Zenonas Slaviūnas, sutartinai pakvietusiomis humanitarus į mokslinių diskusijų ir prisiminimų popietę.

Prof. habil. dr. Stasys Skrodenis, šio renginio iniciatorius, Slaviūno kraštietis ir jo veiklos tęsėjas, apžvelgė mokslininko biografiją, svarbiausius darbus, atskleidamas asmenybės tragizmą sudėtingomis to meto aplinkybėmis. Dr. Rūta Žarskienė nagrinėjo Slaviūno indėlį į lietuvių etninės instrumentologijos mokslą nuo instrumentinės muzikos rinkimo ir fiksavimo garso įrašuose, populiarinimo radijo laidose ir spaudoje iki rimtų mokslo studijų. Dr. Daiva Vyčnienė papasakojo apie sutartinių tyrinėjimo tąsą ir atradimus šiuolaikinėje etnomuzikologijoje, mokslininko gvildentų pamatinių problemų svarbą šių dienų lietuvių, latvių ir estų tyrinėtojams, kaskart vis plačiau prisistatantiems pasauliniu mastu. Gražina Kadžytė aptarė, kaip galima panaudoti Lietuvių tautosakos

rankraštyne esantį Z. Slaviūno fondą mokslo bei mokslo populiarinimo reikmėms.

Antroji konferencijos dalis buvo skirta mokslininko ir pedagogo asmenybės paveikslui, kurtam iš jį pažinojusiujų prisiminimų ir jaunesnių kolegų, skaičiusių tik darbus, minčių. Pirmiausia kalbėjo buvę studentai. Prof. Juozas Uzdila atkreipė dėmesį, kad žemaičių kilmės mokslininkas itin domėjosi rytų Lietuvos tautosakos lobynu, labai vertino iš šio krašto kilusius studentus, o visas paskaitas pradėdavo ir baigdavo raginimu rinkti tautosaką. Dr. Liuda Kadžytė-Kuzavinienė prisiminė paskaitų akademiškumą, sunkiai įkandamą studentams, ir tuo pat metu – nepaprastą dėmesį jaunų žmonių gyvenimui, jų rūpesčiams. Prof. Leonardas Sauka pabrėžė, kad Slaviūnas buvo lituanistas, turintis ir muzikinį išsilavinimą. Tokie specialistai itin svarbūs tiriant muzikinį folklorą – teksto ir melodijos santykius. Įspūdingas buvo ir Slaviūno namų rankraštynas. Prof. Donatas Sauka įvertino vokiečių klasikinės filologijos tradicijų suformuotą mokslininko mąstyseną, prisiminė Maskvos tarptautiniame forume jo skaitytą pranešimą apie sutartines, kurį gyva muzika papildė studentai. Dr. Austė Nakienė žavėjosi, kaip gražiai ir įtaigiai anuomet buvo sukurtas mitas apie lietuviškų sutartinių unikalumą ir nepakartojamumą. Dr. Daiva Vyčnienė pasidžiaugė Salake sutikta vietos folklorinio ansamblio vadove mokytoja Janina Bukelskiene. Kadaisė paraginta rinkti tautosaką, ji iki šiol darbuojasi pati ir to moko savo mokinius. Prof. S. Skrodenis nebuvo Slaviūno studentas, tačiau – vienintelis jo aspirantas. Iš jų bendravimo metų profesorius iki šiol prisimena ilgas valandas diskusijų ir po jų dar likdavusių aibę klausukų, kuriuos nūnai bando išsiaiškinti tvarkydamas ir rengdamas spaudai iškilus folkloristo mokslinį palikimą. Jau išleistas pirmasis Zenono Slaviūno raštų tomas. Po vieną egzempliorių sudarytojas padovanojo ir konferencijos pranešėjams.

Gražina Kadžytė

FOLKLORISTŲ VASAROS MOKYKLA KARELIJOJE

Šių metų vasarą, birželio 11–20 d., teko dalyvauti tarptautinės folkloristų draugijos (*Folklore Fellows*) septintojoje folkloristų vasaros mokykloje, vykusioje Karelijoje. Į mokyklą buvo pakviesti 29 mokslininkai iš Danijos, Didžiosios Britanijos, Estijos, JAV, Kinijos, Lietuvos, Norvegijos, Rusijos, Suomijos, Vengrijos. Tai prestižinis folkloristams skirtas renginys, kuriuo rūpinosi Suomijos akademija, Helsinkio universiteto Folkloristikos katedra bei Suomų literatūros draugija. Prie organizavimo taip pat prisidėjo Joensu universiteto Folkloro katedra, Turku universiteto bei Abo akademijos Folkloristikos katedros, Kalevalos institutas, Kalevalos draugija, Juminkeko fondas ir kitos mokslo įstaigos bei organizacijos.

Renginys vyko Vienos Karelijoje – ten, kur Elias Lönnrotas surinko didžiausią dalį epinių dainų, vėliau sudėtą į „Kalevalą“. Folkloras šiose vietovėse aktyviai rinktas ir vėliau. Tai kraštas, žavėjęs menininkus ir rašytojus savo unikalia kultūra ir kraštovaizdžiu, ilgainiui tapęs originalumo simboliu kuriant kultūrinį identitetą. Iki renginio vietos mūsų laukė ilga kelionė: lėktuvu iš Helsinkio, vėliau autobusu, kol kirtę Suomijos–Rusijos sieną pasiekėme Voknavoloko kaimą, karelių ir suomių vadinamą Vuokiniemi. Čia buvome apgyvendinti vietinėse šeimose. Vuokiniemio kaime ir vaizdingose jo apylinkėse 1820–1830 m. prasidėjo intensyvus karelių žodinės poezijos rinkimas.

Atsižvelgiant į šios vietovės išskirtinį kultūrinį statusą, pasirinkta ir įdomi vasaros mokyklos tema: „Žodinė poezija ir lauko tyrimai“. Teminiai seminarai apėmė žodinės poezijos studijas, politinę folkloro reikšmę, lauko tyrimus E. Lönnroto laikais ir globalėjančiame pasaulyje, tradicijų atgaivinimą, autentiškumo interpretaciją besikeičiančioje kultūroje.

Sveikinamąją kalbą susirinkusiesiems pasakė profesorė Anna-Leena Siikala, per-

davusi žodį kitiems mokslininkams. Kalbėta įvairiomis temomis, tad trumpai apžvelgsiu pranešimus. Islandijoje dirbantis britų mokslininkas Terry Gunnellis viename pranešime aptarė politinį pasakų rinkimo aspektą, o antrame gilinosi į senosios islandų „Edos“ atlikimo ypatumus: balsą, ritmą ir erdvę. Amerikiečių mokslininkas Johnas Milesas Foley kalbėjo apie žodinės poezijos žanrus, tyrimo metodologijas ir žodinės bei rašytinės tradicijų susidūrimą. Škotų mokslininkas Johnas Shaw supažindino su gėlių žodine poezija Škotijoje: jos kilmė, rinkimu ir platinimu. Kitame jo pranešime aptartas daugiau praktinis folkloro rinkimo aspektas: gėlių dainininkų medžiagos užrašinėjimas Keip Bretono saloje. Apibendrinamojo pobūdžio buvo Helsinkio folkloro archyvo vadovo Lauri Harvilahti pranešimas apie suomių folkloro medžiagos rinkimą ir tyrimą. Pasakų tyrinėtoja Satu Apo aptarė „Kalevalos“ tyrinėjimų istoriją nuo jos ištakų iki pačių naujausių XXI amžiaus darbų.

Dalis pranešimų, ypač suomių mokslininkų, atspindėjo praktinius ar individualius folkloro tyrimo aspektus. Antai Pertti Anttonenas analizavo istorijos ir tradicijos santykį ir „Kalevalos“ reikšmę tautiniam identitetui, Seppo Knuutila skaitė pranešimą apie medžiagos archyvavimą. Lotte Tarkka tyrimų objektas – Vuokiniemio gyventojų žodinės tradicijos ypatumai: pateikėjai, užrašytojai, patys liaudies kūriniai. Irma-Riita Järvinen, parodžiusi daugybę nuotraukų iš ekspedicijos, atskleidė Rusijai priklausančios Karelijos dalyje gyvenančių ortodoksų religines pažiūras bei tvirtas vietinių žmonių sąsajas su senąja pasaulėžiūra. Turku universiteto profesorius Pekka Hakamies vaizdžiai perteikė sovietinės Karelijos gyventojų kultūros ir gyvenimo modernizacijos ypatumus.

Norvegų mokslininko Steino Mathinseno tyrimai susiję su turizmu, todėl abu jo pranešimai skirti folkloro ir turizmo santykiui – tradicinės kultūros išsaugojimo problemoms ir panaudojimui turizmo reikmėms. Karelių

folkloristė, žinoma raudų tyrinėtoja Aleksandra Stepanova bendrais bruožais apibūdino karelių raudas.

Amerikietis Frog gilinasi į viduramžių Islandijos žodinę tradiciją, vengras Csaba Mészárosas aptarė lauko tyrimų, atliktų jautų šeimose, rezultatus, užrašytų tekstų identifikavimo problemas. Norvegas Eldaras Heide iliustravo, kaip pasitelkia folklorą rekonstruodamas ankstyvąją skandinavų kultūros istoriją. Suomii mokslininkės Venla Sykäri perskaitė įdomų pranešimą apie Kretos ritminius kupletus, Kati Heinonen – apie „Kalevalos“ metro ingrų poezijos ypatumus, o Pihla Siim – apie šeimos pasakojimus Estijoje, Suomijoje ir Rusijoje. O suomis Joonas Ahola skaitė pranešimą, skirtą kalevališkajai tematikai: jis lygino islandiškąsias sagas su kareliška epine poezija. Estės Elo-Hanna Seljamaa domesys – estų folkloristo, Tartu universiteto profesoriaus Walterio Andersono mokslinė veikla ir santykis su istoriniu-geografiniu metodu. Amerikietė Leah Lowthorp papasakojo apie savo tyrimus, atliktus Indijoje, – tai yra apie į UNESCO nematerialių vertybių paveldo sąrašą įtrauktą *Kutiyattam*, Sanskrito teatrą. Karelė Eila Stepanova ir komė Galina Mišarina pasidalijo mokslinių tyrimų rezultatais apie savo tautų raudas. Kinas Yin Hubin skaitė pranešimą apie žodinę tradiciją šiaurės Kinijoje. Danė Hanne Pico Larsen perteikė „trečiojo žvilgsnio“ (*third gaze*) fenomeną – žinias, gautas davus danams paanalizuoti dailininko Thomaso Kinkade'š paveikslą *Solvang*, kuriame pavaizduotas to paties pavadinimo danų išeivių miestelis Jungtinėse Amerikos Valstijose. Įdomius pranešimus skaitė mokslininkės iš Petrozavodsko: Marija Vlasova gvildeno pasaulio kūrimo sampratą karelių epinėse dainose, o istorikė Jelena Dubrovskaja perteikė XX a. pradžios Rusijos periferinėje spaudoje atsispindėjusį požiūrį į prie Rusijos ir Suomijos sienos gyvenusias etnines grupes.

Mokslinę folkloristų veiklą įvairino įdomios išvykos į keletą vietovių. Turėjome du

gidus, karelių kultūros žinovus. Tai suomių rašytojas Markku Nieminenas (kelionės metu kantriai mokęs mane suomių kalbos) ir muzikologas Pekka Huttu-Hiltunen. Jie mus ir vedžiojo klaidžiais Kareljos keliais, kiekvieną apžiūrimą objektą palydėdami išsamiais komentarais. Viena pirmųjų buvo vienadienė išvyka į Venehjarvio kaimą, kuris laikomas viena gražiausių vietų Vienos rajone ir pagarsėjęs kareliškojo folkloro pateikėjais. Paskui buvo ilgėlesnė, kelių dienų išvyka į Kareljos gilumą. Aplankyta Kalevalos gyvenvietė, šiame krašte mažiausiai civilizacijos paliestas Haikolos kaimas. Ypač įdomus pasirodė Panajarvio kaimas (rusai jį verčia pažodžiui ir vadina *Panozero*), kuriame jau šimtmečius gyvuoja dvikalbiškumas, persismelkiantis ir į tradicijas. Antai šioje vietovėje gyvulių užkalbėjimai vartojami abiejomis – rusų ir karelių – kalbomis. Kaimas garsus ir autentiška, sovietinės pertvarkos beveik nepaliesta architektūra.

Didelį įspūdį paliko ne tik matyti vaizdai, bet ir gera renginio organizacija, koordinuota suomių veikla. Ši folkloristų vasaros mokykla yra puikus tarptautinio mokslininkų bendradarbiavimo pavyzdys.

Jūratė Šlekonytė

LAIKO IR ERDVĖS SAMPRATA EUROPOS FOLKLORE

Tarptautinė mokslinė konferencija tokiu intriguojančiu pavadinimu 2007 m. rugsėjo 6–9 d. įvyko Slovėnijos sostinėje Liublianoje. Renginio sumanytojai ir organizatoriai – Liublianos universiteto Menų fakulteto Etnologijos ir kultūrinės antropologijos katedros darbuotojai. Per trejetą intensyvių konferencijos dienų jos dalyviai – etnologai, folkloristai, archeologai, istorikai, antropologai, kalbininkai – iš keturiolikos Europos šalių spėjo perskaityti 25 pranešimus, analizuojančius įvairius pagrindinės temos aspektus. Daug ir įdomiai diskutuota ieškant

panašumų, skirtumų, paralelių ir sąlyčio taškų tarp skirtingų kultūrinių tradicijų ir mokslinių disciplinų. Ne veltui neoficialiu konferencijos devizu galima laikyti žodžius, kuriuos per iškilmingą jos atidarymą pacitavo renginį finansiškai parėmusios Europos komisijos atstovybės Slovėnijos respublikoje atstovė: „Europa – tai maksimali įvairovė minimalioje erdvėje.“

Reikėtų pasakyti, kad toks temos konferencijai parinkimas išties pasiteisino, nes laiko ir erdvės koncepcijos aktualios visoms kultūroms ir visais laikais. Jau išanginiame posėdyje nubrėžti patys bendriausi nagrinėjamos temos kontūrai pasirodė vienaip ar kitaip susiję su visų vėliau kalbėjusiųjų analizuotais dalykais. Pirmoji pranešėja – daugeliui ir Lietuvoje neblogai pažįstama, ne kartą čia lankiusis ir pranešimus skaičiusi Emily Lyle iš Edinburgo universiteto (Škotija) – į indoeuropiečių metų ritualus mėgino pažvelgti kaip į dviejų dalių ciklą, į kurią įterpiamas dvylikos dienų „atbulinis“ tamsos ir mirties periodas. Remdamasi knygos „Laiko antropologija“ (*The Anthropology of Time*, 1992) autoriumi Alfredu Gellu, pranešėja akcentavo, kad ciklinį laiką taip pat galima suprasti dvejopai: ne vien kaip nenutrūkstamą judėjimą ratu, bet ir kaip daugelio tautų ritualuose atsispindintį dviejų kokybiškai skirtingų fazių ciklą, kurio metu, sistemingai panaudojant tam tikrų gamtos ir visuomenės procesų atvirkštines metaforas, pasaulis iš lėto atnaujinamas ir grąžinamas į pirmykštę būseną. E. Lyle manymu, kaip tik toks „atsinaujinimas per atgrąžinimą“ yra būdingas daugumai indoeuropiečių kultūrų, negana to – tai esąs esminis indoeuropiečių laiko sampratos komponentas.

Antrasis pranešėjas – vienas iš aktyviausių ir produktyviausių dabartinių pasakojamosios tautosakos (ypač pasakų) tyrėjų, portugalas Francisco Vaz da Silva iš Lisabonos universiteto – apžvelgė pagrindines anapusinio pasaulio laiko ir erdvės koordinatas Europos tautų kosmologijoje. Pradėjęs nuo Platono perpasakotų klasikinių mitų,

autorius tarp antikinės tradicijos ir dabartinio folkloro rado nemažai panašumų, konkrečiai išryškėjančių anapusinio pasaulio struktūros vaizdiniuose ir ryšių tarp gyvųjų bei mirusiųjų sampratoje.

Mediacijos tarp dviejų pasaulių temą tęsė ir kiti pranešimai. Viena iš pagrindinių konferencijos organizatorių ir tiesioginė šio renginio šeimininkė Mirjam Mencej iš Liublianos universiteto pabrėžė žiedinio judėjimo svarbą Europos folklore. Judėjimas ratu, lėkimas viesulu arba sūkuriu, šokimas ratu, sukimasis arba žmonių klaidinimas apskant jiems galvas ir vedžiojant ratais būdingas daugeliui įvairių tautų folklorinių personažų, tarp jų ir lietuvių velniui, iš dalies – laumėms (šios ypač mėgsta verpti – tiesiog klasikinį rateliu atliekamą darbą). Panašiai įsivaizduojamas ir sielų judėjimas (savotiška cirkuliacija) tarp gyvųjų ir mirusiųjų pasaulių. Mokslininkės manymu, judėjimas ratu esąs ne tiktai glaudžiai susijęs su laiko ir erdvės samprata, bet ir apskritai galįs būti archajinės pasaulio sampratos ašis.

Panašiais laiko ir erdvės parametrais remdamasi, visoms Europos tautoms žinomą vilkolakių mitologinį vaizdinį analizavo žinoma vengrų folkloristė Éva Pócs. Vilkolakis – tai tarsi dvejopos prigimties būtybė, galinti gyventi ir žmonių, ir gyvūnų ar demonų pasaulyje. Jo virsmas – tai ne tik egzistencinės erdvės pakeitimas, bet ir ciklinio laiko fazių kaita: „vilko amžius“ keičia žmogiškąjį laiką, gyvenimas – mirtį ir pan., kaip nulemta likimo. Kiekvieno naujo ciklo pradžią ženklina žmogaus ir gyvūno virsmai, taip pat apeigos, skirtos vilkolakio lemčiai „atšaukti“, iniciacijos į kitą egzistavimo formą, išbandymai ir kovos, lemiančios tolesnį vilkolakio likimą.

Inauguracijos ritualus Europos kultūroje savo pranešimo tema pasirinko viduramžių istorikė iš Manheimo universiteto (Vokietija) Annette Kehnel. Į šiuos valdžios perdavimo ar statuso pakeitimo ritualus ji pažvelgė iš, atrodytų, kiek neįprastos perspektyvos: mokslininkė labiausiai domino, kodėl apeigose, kurių tikslas – suteikti inau-

guruojamam asmeniui nepaprastų galių ir / arba didelę valdžią, tokį svarbų vaidmenį vaidina kančia, pažeminimas bei kitokios itin pabrėžiamos „silpnybės būsenos“, taip pat kokių ritualiniu laiku ir kokiaje erdvėje paprastai stengiamasi jas sukelti. A. Kehnel manymu, visoje Europoje tikėta, kad kančia ir silpnumas pasižymi ypatingomis galiomis transformuoti jas patiriantį asmenį, o archetipinės sampratos, jog didžiausios galios randasi iš begalinio bejėgiškumo, šaknys slypi krikščioniškoje Išganytojo, mirštančio ant kryžiaus, kad atpirktų žmonijos nuodėmes, idėjoje.

Kitos konferencijoje akcentuotos temos ar sąvokos būtų ciklinio laiko simbolika, laiko ir erdvės tarpusavio sąveikos, laiko trukmės, pradžios ir atkartojimo raiška, mitinis laikas ir erdvė ir pan. Nors taip ir nerasta bendro atsakymo į klausimą, ar laiko ir erdvės samprata esanti universali, ar savita kiekvienai kultūrinei tradicijai, tačiau visi konferencijos dalyviai bei klausytojai (tarp jų nemažai buvo ir universiteto studentų – pagrindinių organizatorių pagalbininkų) pasisėmė naujų idėjų ar patitikrino savas, iš anksto suformuluotas, surado bendraminčių ar bent analogiškose srityse besidarbuojančių ir panašiomis problemomis sau galvas kvaršinančių kolegų. Neoficialus asmeninis mokslininkų bendravimas – svarbi kiekvienos tarptautinės konferencijos dalis, o Liublianoje susirinkusius konferencijos dalyvius itin džiugino ir šildė draugiškas šeiminių rūpestis ir nuoširdumas. Slovėnija mūsų atmintyje įsitvirtino kaip šalis, kurioje tiesiog nuostabiai dera skandinaviška tvarka bei organizuotumas ir pietietiška šiluma bei linksmumas.

Lietuvai šiame renginyje atstovavome trise: LLTI Sakytinės tautosakos skyriaus mokslo darbuotoja dr. Jūratė Šlekonytė skaitė pranešimą apie žmonijos amžių sampratą lietuvių tautosakoje, jos kolegė dr. Radvilė Racėnaitė kalbėjo apie atvirkštinio pasaulio sampratą lietuvių pasakojamojoje tautosakoje, o šių eilučių autorė – apie sakralinį laiką

ir erdvę lietuvių mitologinėse saktėse. Visą konferencijos medžiagą tikimasi paskelbti 2008 metais Liublianos universitete rengiamame straipsnių rinkinyje.

Lina Būgienė

TAUTOSAKININKŲ KONFERENCIJA

2007 m. spalio 11–12 d. Lietuvių literatūros ir tautosakos institute įvyko tautosakininkų mokslinė konferencija „Lietuvių folkloro raidos tendencijos“. Ši konferencija – jau penkioliktasis folkloristų renginys, į kurį susirinko mokslininkų iš įvairių Lietuvos mokslo įstaigų: Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto, Lietuvos istorijos instituto, Vytauto Didžiojo universiteto, Klaipėdos universiteto.

Konferencijoje vyravo keletas analizės krypčių: tradicinis folkloras, tradicinio folkloro transformacijos ir šiuolaikinis folkloras. Tokios temos pasirinktos neatsitiktinai. Intensyvėjant globalizacijos procesams, sparčiai keičiasi žmogaus aplinka ir gyvenimo sąlygos, o kartu – ir tradicinis paveldas. Svarbus vaidmuo čia tenka ir moderniosioms komunikacijos priemonėms, daug prisidedančioms prie folkloro platinimo. Dėl to pakito ne tik folkloro platinimo būdai, bet ir patys folkloro kūriniai. Taigi atėjo laikas iš naujo permąstyti folkloro sampratą ir su ja susijusias problemas.

Konferencijos metu perskaityti 22 pranešimai, skirti įvairių tautosakos žanrų problematikai. Daug dėmesio susilaukė tradicinių folkloro žanrų analizė: jų kaita, laipsniškas modernėjimas arba neišvengiamas nykimas. Habil. dr. Leonardas Sauka aptarė lietuvių kultūroje populiarios pasakos „Eglė žalčių karalienė“ veikėjų ir vietų vardų kaitos ypatumus. Ši analizė išryškino variantų sklaidą ir kaitą, tarptautinių sąveikų atvejus, rašytinių tekstų poveikį gyvajai pasakos tradicijai. Dr. Aušra Žičkienė pranešimą skyrė

advento ir Kalėdų dainų melodijų analizei, parodydama, kaip šios dainos iš apeiginių virto pramoginėmis ir kaip supaprastėjo jų struktūra. Imtos kurti netgi visiškai naujos advento ir Kalėdų dainų melodijos ir tekstai. Doktorantė Nijolė Kazlauskienė, pasitelkdama dainų tekstų fragmentus ir etnologų bei tautodailininkų tyrimus, apžvelgė liaudies dainose poetizuojamus pirktinius audinius. Dr. Lilija Kudirkienė vaizdžiai nušvietė, kaip iš gyvosios kalbos pasitraukiantys žodžiai ir formos išlieka patarlėje ar priežodyje.

Grupelėje pranešimų gvildentas folklorizmo reiškinys. Dr. Austė Nakienė supažindino su baltiškąja muzika. Taip apibendrintai vadinama 1990 m. nepriklausomybę atgavusių tautų – lietuvių, latvių, estų – tiek archajinė, tiek šiuolaikiška muzika, kuria mėginama sudominti pasaulio visuomenę. Ypač intensyviai ši muzika populiarinama virtualioje erdvėje – internete. Dr. Aušra Zabielenė išskyrė dvi folkloro kolektyvų atmainas – tradicinius ir netradicinius. Tradiciniuose folkloro kolektyvuose pabrėžiamas geografinis (lokalinis) repertuaras, jis yra priemonė tapatybei išsaugoti, o netradicinėse muzikinėse bendrijose vyraujantis chronologinis repertuaras labiau atspindi naujų tapatybių kūrimą ir paieškas. Dr. Giedrė Barkauskaitė supažindino su lietuvių tautinių šokių raida, pažymėdama, kad šie kūriniai dažniausiai atspindi XIX a. pabaigos–XX a. pradžios laikotarpį. Pastebėta, kad pastaruoju metu lietuvių choreografai savo kūrinuose jau ėmė vaizduoti pagoniškojo laikotarpio gyvenimo ypatumus. Gražina Kadžytė analizavo, kokiomis aplinkybėmis Lietuvoje susiformavo naujoviškas mitas apie deivę Indrąją. Pasirodo, vietovardinės kilmės žodis, patekęs į romantinę literatūrą, pamažu išaugo iki legendos apie pagonių deivę. Indrąjos vaizdinys, pasak autorės, vis dar evoliucionuoja.

Habil. dr. Bronislava Kerbelytė gilinosi į naujoviškuosius anekdotus ir jų santykį su tradicija. Autorė išžvelgė esminius skirtumus tarp tradicinių ir naujųjų anekdotų.

Ilgai tradicijoje gyvuojantys anekdotai turi patirties kaupimo ir didaktinę paskirtį, tuo tarpu naujuosiuose anekdotuose vyrauja žaidybinė, klausytojų linksminimo paskirtis. Daroma išvada, kad naujųjų anekdotų pasakojimo tradicija remiasi ilgaamžė komizmo kūrimo patirtimi, tačiau jų paskirtis jau yra pasikeitusi.

Dėmesio susilaukė ir moksleivių bei studentų folkloras. Magistrantės Eglės Savickaitės pranešimo objektas – šiuolaikinių studentų prietariai, susiję su pasisekimu arba nepasisekimu egzaminų / atsiskaitymų metu. Tuo tarpu dr. Dovilė Kulakauskienė, analizuodama dvaselių kvietimų praktiką moksleivių subkultūroje, konstatavo, kad tai visiškai savarankiškas magijos praktikavimo būdas, būdingas XX a. pabaigos–XXI a. pradžios moksleivių subkultūrai.

Klausytojams buvo pristatytos ir moderniojo folkloro apraiškos – virtualioje erdvėje cirkuliuojantys ir dėl globalizacijos procesų itin greitai išplitę šiuolaikinio folkloro žanrai. Povilas Krikščiūnas bendrais bruožais supažindino su virtualiaisiais laiškais: pristatė užsienio tyrinėtojų bandymus klasifikuoti panašią medžiagą ir svarstė, kiek jų patirtis galėtų praversti grupuojant lietuviškus variantus. Novatoriškumu išsiskyrė dr. Radvilės Racėnaitės pranešimas. Mokslininkė gilinosi į šiuolaikines (miesto) sakmes. Parinkusi būdingiausių pastarąjo meto lietuviškų šiuolaikinių sakmių ir gandų pavyzdžių, autorė gretino juos su tradicine liaudies kūryba, siekdama pažiūrėti, ar pagrįstai jie laikytini folkloru, kuo jie panašūs į senąsias mitologines sakmes bei tikėjimus ir kuo nuo jų skiriasi. Abu šie pranešimai atskleidė naujas folkloro tendencijas – kūrinų ribą tarp gando ir tikro fakto ir plitimą rašytine ar vaizdine forma.

Alternatyvius folkloro kūrinių raiškos būdus aptarė doktorantė Dalia Zaikauskienė, supažindindama su antipatarlėmis – tradicinių patarlių perdirbiniais, kuriais norima suaktualinti vienokią ar kitokią idėją arba sukelti sąmojo efektą.

Dr. Rasa Račiūnaitė-Paužuolienė pristatė savitą religinio atspalvio folkloro žanrą – pasakojimus apie liaudies laikomą šventąją Barborą Žagarietę (Umiastauskaitę) (1628–1648). Kartu autorė gvildeno religinių pasakojimų ir legendų apie Barborą Žagarietę identifikacijos problematiką.

Mokslininkai, vykstantys į tautosakos ekspedicijas, patenka į keblią padėtį, kai, remdamiesi senąja folkloro žanrų samprata ir angažuodamiesi rinkti tradicinį folklorą, jo paprasčiausiai neranda. Tokia patirtimi dalijosi dr. Rūta Žarskienė, užrašinėjusi instrumentinę muziką Žemaitijoje. Paaiškėjo, kad žemaičių instrumentinio muzikavimo tradicija vis labiau praranda tam tikram regionui būdingus bruožus ir darosi bendra visai Lietuvai. Su tradicinio folkloro paieškų problema ekspedicijų metu susidūrusi dr. Bronė Stundžienė siūlė ją spręsti kitu būdu – permąstyti pačią folkloro sampratą: apibrėžti dabartinio folkloro turinį, galimas jo ribas, funkcijas, kad būtų galima bent apytikriai nusistatyti ir jo pobūdį atitinkančią tyrimo metodologiją. Panašias mintis pranešime išskėlė ir dr. Lina Būgienė, svarstydamą, ar iš tikrųjų susidūrėme su pasakojamosios tautosakos krize, nes ekspedicijose labai mažai užrašoma tradicinių žanrų tautosakos. Norėdama tai paneigti, pranešėja pateikia analogiškos kitų šalių mokslininkų patirties pavyzdžių.

Dviejuose pranešimuose atsispindėjo baltų mitologijos problematika. Dr. Rimanto Balsio pranešimas buvo skirtas maldoms į senuosius lietuvių ir prūsų dievus XIV–XVII a. rašytiniuose šaltiniuose, o habil. dr. Nijolės Laurinkienės – faktų apie naminius žalčius Pagirnius analizei.

Kiek netradiciškai į folklorą pažvelgė dr. Jurga Sadauskienė. Mokslininkė, remdamasi profesoriaus Donato Saukos mintimis, kad nacionalinė literatūra gali būti traktuojama kaip natūrali tautosakos tąsa, grožinę literatūrą siūlė analizuoti kaip folkloristikos objektą.

Konferenciją užbaigė dr. Jurga Jonutytė, kalbėdama apie folkloro sampratos priklaus-

somybę nuo tradicijos ir tradicijos fiksavimo sąvokų. Jos pranešimas išsiskyrė tuo, kad čia buvo pateikiamas tarsi „žvilgsnis iš šalies“ (pati autorė nėra folkloristė); remiantis fenomenologinės ir naratologinės metodikų deriniu, permąstomos folkloristams savaime suprantamos tokios sąvokos, kaip *folkloras*, *tradicija*.

Daugelį pranešimų lydėjo gyvos diskusijos, kurias, deja, dėl laiko stokos reikėdavo nutraukti. Apskritai skaitytų pranešimų teminė įvairovė gana tiksliai atspindėjo dabartinę lietuvių folkloristikos būklę, kuri nors ir nėra itin džiuginanti, tačiau turinti savyje dar neišnaudoto potencialo. Pamatėme, kokios galimos medžiagos rinkimo ir tyrimų perspektyvos, kokios daromos klaidos, atliekant lauko tyrimus, ir apskritai kur link reikia sukti kryžkelėje atsідūrusiai lietuvių folkloristikai.

Jūratė Šlekonytė

PRISIMENANT TAUTOSAKININKĄ JURGĮ DOVYDAITĮ

2007 m. spalio 19 d. suėjo 100 metų, kai gimė žymus tautosakos rinkėjas, kraštotyrininkas Jurgis Dovydaitis (1907–2001). Jo sukakčiai paminėti Vilniuje vyko renginiai. Lietuvos nacionalinio muziejaus salėje, Lietuvių literatūros ir tautosakos institute buvo prisiminti jo darbai, kelionių po Lietuvą įspūdžiai, tautosakininką pažinojusių žmonių atsiminimai, sekamos jo surinktos pasakos, dainuojamos dainos, rodomas Algirdo Tarvydo sukurtas filmas „Palikimas“ (1999), fragmentai iš J. Dovydaičio kolekcijos perdavimo LLTI tautosakos archyvui.

Rinkti tautosaką Dovydaitis pradėjo dar būdamas gimnazistas. Draugų Jono Aisčio ir Petro Juodelio paragintas pirmąjį savo surinktų dainų pluoštą 1926 m. jis parodė profesoriui Vincui Krėvei. Šis jo darbą įvertino labai palankiai. Atsiminimuose Dovydai-

tis rašė: „Tai tikriausiai ir lėmė mano, kaip tautosakininko, tolesnį pasirinkimą. Galbūt ne vien tai. Tuoj po Velykų už surinktą medžiagą gavau tris šimtus litų. Supratau, jog tautosakos rinkimas – naudingas darbas ir atlyginamas kaip ir visi kiti.“ Nors vėliau, pasikeitus istorinėms aplinkybėms, jo darbas nebuvo taip vertinamas, Dovydaitis nenustojo rinkti liaudies kūrybos. Dažniausiai ją užrašinėdavo vienas, bet neatsisakydavo dalyvauti ir įvairiose ekspedicijose. Savo tautosakininkas vadindavo Pakeleiviu. Išvykęs užrašinėti tautosakos, namo grįždavo tik po keleto mėnesių. Pas vienus užsukęs greit atsisveikindavo, o pas gerus, kaip pats sakydavo, „tautosakos mokovus“, užtrukdavo ilgėliau.

1960 m. Dovydaitis nusipirko „protingąją dėžutę“ – juostinį magnetofoną. Šis įvykis jam buvo nepaprastai svarbus. Melodijos buvo užrašinėjamos ir anksčiau. Geriausias pateikėjęs kviesdavo į Kauną ir fonografu įrašydavo jų atliekamus kūrinius. Daina be melodijos tautosakininkui buvo „negyvas kūrinys“, todėl neatsitiktinai dienoraščiuose magnetofono įsigijimas buvo nuolat minimas. Dabar Dovydaičiui atsirado daugiau ir darbo: grįžus iš kelionių po Lietuvą, reikėdavo sėstis prie rašomojo stalo ir šifruoti surinktą medžiagą.

Tautosakininkas ypač jautė senąją tradiciją užmarštin gramzdinančią laiko tėkmę. Dėl to skubėjo rinkti, užrašyti kiek galima daugiau. Dovydaitis užrašinėjo visokią tautosaką, bet artimausios jo sielai buvo pasakos su dainuojamaisiais intarpais. 1957 m. pasirodė pirmoji tokių pasakų knyga „Užburta karalystė“. Vėliau išėjo dar trys leidimai (1987, 1997, 2000). Jam priklauso ir žymiausias, į daugelį pasaulio kalbų išverstos pasakos „Saulės vaduotojas“ atradimas (1955 m. Salake ją užrašė iš Jono Skurkos). Vėlesniais tautosakos rinkimo metais Dovydaitį sudomino dainuojamosios mįslės. Dirbo jis ir kalbotyros srityje. Didžiajam „Lietuvių kalbos žodynui“ užrašė apie 20 tūkstančių žodžių, parengė senosios Kabe-

lių ir Ašašninkų tarmės rinkinį „Paskutinė jotvingė“. Neužmirštami ir jo kaip fotografo nuopelnai. Pirmosios tautosakininko nuotraukos darytos dar prieš Antrąjį pasaulinį karą. Jo fotografijos kasdieniškos, paprastos ir įtaigios, jose įamžinta nepagražinta kaimo buitis, sutikti žmonės.

Pradėjęs rinkti tautosaką šešiolikos metų, Dovydaitis ją rinko ir tvarkė beveik iki pat mirties. Sukaupę medžiagą atidžiai registravo ir saugojo, šis darbas jam teikė didžiulį malonumą. Tačiau silpstant jėgoms tautosakininkas suprato, kad nepajėgs iki galo sutvarkyti savojo turto. „Norėčiau, kad nepražūtų mano rankraštynas“, – sakė viename interviu 1995 m. Todėl 1998 m. pavasarį asmeninį tautosakos archyvą padovanojo Lietuvių literatūros ir tautosakos institutui. Čia saugoma 350 tautosakos sąsiuvinų, 45 stambūs teminiai rinkiniai, 1243 magnetinės juostos, kuriose užfiksuota per 100 tūkstančių įvairių žanrų tautosakos kūrinių, 800 fotografijų, 270 stiklo negatyvų, didelis pluoštas Broniaus Uginčiaus šifruotų melodijų.

Jurgis Dovydaitis buvo fenomenali asmenybė. Turėdamas labai tvirtą būdą, tikėdamas savo darbo prasingumu, jis surinko ir paliko Lietuvai neįkainojamus tautosakos lobius.

Andžela Jakubynienė

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS RANKRAŠTYNE

2006 m. Lietuvių tautosakos rankraštyno fondus papildė šešiasdešimt septyni nauji rinkiniai (LTR 7524–7590), kuriuose yra daugiau kaip 16 500 tekstų. Trečdalis rinkinių yra su garso įrašais. Dainuojamosios tautosakos gauta apie 4600, sakininės tautosakos – 100, trumpųjų pasakymų (smulkiosios) tautosakos – net 10 500 vienetų. Kitą medžiagą – faktus, įvairią papildomą informaciją – sudaro apie 300 šiemet gautų tekstų.

Baigta tvarkyti 2004 m. Salantų apylinkėse vykusios Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto organizuotos tautosakinės ekspedicijos medžiaga (LTR 7503–7507). Užrašyta per pusantro tūkstančio įvairių tautosakos žanrų pavyzdžių.

Kaip kasmet, Lietuvių tautosakos rankraštiną labiausiai praturtino Respublikinio jaunųjų filologų konkurso darbai. Šiais metais jų gauta net dvidešimt du, aštuoni rinkiniai pateikti su garso įrašais. Atskirai reikėtų paminėti Ukmergę – iš čia gauti net penki moksleivių darbai.

Itin daug moksleiviai užrašo šiuolaikinės tautosakos. Ukmergės Antano Smetonos gimnazijos moksleivių Augustės Usonytės ir Gretos Ramanauskaitės rinkinyje sukaupiti elektroniniai laišakai, anketos (LTR 7541). Mokslevės ištyrė laimės laiškų grupes, šių laiškų paplitimą. Ukmergės Dukstynos pagrindinės mokyklos septintokės Vaiva Markauskaitė ir Ieva Stankevičiūtė sudarė rinkinį „Šiuolaikinė vaikų tautosaka ir šiuolaikinių vestuvių medžiaga“ (LTR 7545), o Viktorija Minkštimitaitė ir Aurelija Zykovaitė – rinkinį „Atminimai, anketos, būrimai, sveikiniai, švenčių, stendų medžiaga, SMS, laimės laišakai“ (LTR 7549).

Mokiniai užrašė nemažai ir tradicinės tautosakos. Trakų rajono Onušio vidurinės mokyklos dvyliktokė Jovita Seniūtaitė sudarė auklės dainų rinkinį (LTR 7560). Jame yra apie 60 dainų su įrašais, pridėti dainų tekstų sąsiuviniai. Kretingos rajono Grūšlaukės pagrindinės mokyklos mokslevės Valdonės Noreikaitės rinkinyje „Mano močiutės sėters patarlės“ (LTR 7546) pateikta gana vertingos smulkiosios tautosakos.

Reikėtų paminėti ir Ukmergės „Šilo“ vidurinės mokyklos aštuntokių Kamilės Banevičiūtės ir Astos Zaveckaitės stambų sakinės tautosakos rinkinį „Ženkla, spėjimai, prietarai...“ (LTR 7548). 2005–2006 m. mokslevės sukaupė daugiau kaip pusantro tūkstančio prietarų, oro spėjimų, burtų, liaudies medicinos, papročių aprašymų. Merkinės Vinco Krėvės gimnazijos 4R klasės

mokinė Simona Valešaitė ne tik užfiksavo, bet ir ištyrė Merkinėje užrašytas lopšines ir žaidimus (LTR 7554).

Džiugu, jog moksleiviai skatinami ne tik rinkti tautosaką, bet ir surinktą medžiagą tirti, apibendrinti.

Instituto darbuotojas Kostas Aleksynas parengė kelis rinkinius, kurių medžiaga gauta iš Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus. Juos vienijantis žanras – pokario dainos (LTR 7542, 7543, 7580, 7590). Pateikta apie 550 dainų tekstų. Beveik visa medžiaga užrašyta Marijampolės rajone 1948–2005 m. Ypač vertingas sąsiuvinis (LTR 7580), rastas pas Liudvinavo kunigą, buvusį Žalgirio rinktinės partizanų kapelioną Joną Maksvytį.

Toliau tvarkoma iš Jurgio Dovydaičio gauta medžiaga. Šiais metais inventorinta iš pateikėjos Adelės Spečienės bei kitų Dysnos apylinkės (Ignalinos r.) gyventojų užrašyta tautosaka (LTR 7575) – apie 900 dainų su melodijomis, 80 pasakojamosios bei 200 smulkiosios tautosakos vienetų.

Aptariamais metais gauti trys Instituto darbuotojo Povilo Krikščiūno sudaryti šiuolaikinio folkloro rinkiniai (LTR 7539, 7540, 7576). Sukaupta beveik 200 elektroninių laimės laiškų ir trumpųjų telefono žinučių.

Kraštotyriminkas Jaunius Vylius įteikė rinkinį, pavadintą „Suvalkiečių tautosaka ir papročiai“ (LTR 7530). Medžiaga rinkta Marijampolės ir Šakių rajonuose. Užrašyta 114 dainų su melodijomis, ratelių, pasakojimų, smulkiosios tautosakos.

Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus direktorius Justinas Sajauskas Rankraštynui atvežė pluoštą savo krašto tautosakos, užrašytos įvairių rinkėjų (LTR 7527, 7531, 7532). Itin vertinga tautosakos rinkėjo Leopoldo Vytauto Jasevičiaus rinkinio kopija (LTR 7532). Jame sudėtos 1937–1939 m. Šakių rajone užrašytos dainos – net 1362 jų tekstai. Pats J. Sajauskas drauge su J. Vyliumi Marijampolės rajone užrašė 26 partizanų dainas (LTR 7535).

Iš Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro darbuotojos Birutės Panumienės gauta ir partizano Mykolo Kriškėičiūno-Valstiečio dainų sąsiuvinio kopija (LTR 7529). Dainos užrašytos apie 1950 metus Panevėžio apskrityje.

Gerokai pasipildė archyvo fototeka – 2006 m. suinventorinta apie tūkstantis nuotraukų iš tautosakos rinkinių. Taip pat gauta penkiolika vaizdo kasečių, jose užfiksuota ekspedicijų ir įvairių renginių medžiaga.

Edmunda Janavičienė